

**IVO
ANDRIĆ**

**SARAJEVSKE
PRIČE**

Laguna

Odabrane priče Ive Andrića
KNJIGA 3

Iz iste edicije:

BEOGRADSKÉ PRIČE

PRIČE O OSOBENJACIMA I MALIM LJUDIMA

PRIČE O MORU

TURSKÉ PRIČE

PRIČE O SELU

Copyright © 2011, 2026 Zadužbina Ive Andrića,
Milutina Bojića 4, Beograd

Copyright © 2011, 2026 Izbor Zadužbine Ive Andrića,
Milutina Bojića 4, Beograd

Copyright © 2026 ovog izdanja, LAGUNA

Ivo Andrić na Trebeviću iznad Sarajeva, 1972. godine

SARAJEVSKE PRICE

SADRŽAJ

Mrak nad Sarajevom.....	11
Proba	17
Julski dan	51
Na Latinskoj ćupriji.....	59
Poručnik Murat.....	65
Mara milosnica	91
O starim i mladim Pamukovićima.....	163
Ćilim	189
Tri dečaka	203
Uvod (iz <i>Kuće na osami</i>).....	215
Sarači.....	219
Razgovor pred veče.....	227
Nemir	235
Štrajk u tkaonici ćilima.....	241
Pekušići	249
Prvi susreti.....	255
Crven cvet.....	263
Buna	281
Pismo iz 1920. godine.....	287

Bife <i>Titanik</i>	305
Snopići	345

<i>Rečnik tuncizama, provincijalizama i manje poznatih reči i izraza</i>	355
<i>Hronologija života i rada Ive Andrića</i>	365
<i>Napomena uz ovo izdanje</i>	379

MRAK NAD SARAJEVOM

Vezirov lekar, doktor Galanti, obišao je bolesnog arhimandrita koji je bio zatvoren u Žutoj tabiji zbog „nekih knjiga, nekog oružja i neke politike“. Sada je silazio kamenitim puteljkom do na drum gde su ga čekala kola. Sunce je zapadalo negde između Huma i maglovite ravnice u dnu vidika. Zalazilo je po nekoliko puta za gust oblak pa se opet pomaljalo i obasjavalo. Kad je konačno uistinu iščezlo, ostala je u očima čovekovim neka nesigurna i bolna nada, da će se možda još jednom pojaviti. Ali umesto sunca javi se večernje rumenilo za kojim dolazi tama.

Sunce koje zalazi za Sarajevom izgleda da je poslednje i da se gasi nad čovečanstvom zauvek, mislio je vezirov lekar. To je bila jedna od onih kratkih misli kojima ga je darivao sumrak svakodnevno, a od kojih je svaka nagrizala volju za životom i, pomalo, i život sam.

Na uzvisini ispod tvrđavskog zida lekar zastade, i naslonjen na ogradu posmatraše ispod sebe Sarajevo koje je izgledalo ustreptalo i nerealno u tom trenutku, između dana i noći.

Dodir s Turcima bio je za lekara jedan teret na koji se navikao s vremenom, kao na neminovno zlo, ali dodir sa rajom bio je za njega pravo mučenje. Protivno od mnogih Turaka i hrišćana u turskoj službi, lekar nije olako uzimao pokrete raje ali nije verovao ni u njihov konačni uspeh. Njemu su rajinski vođi i prvaci izgledali kao robijaši koji se, da bi zavarali vreme i sopstvenu bedu, igraju vojvoda i kneževa. U stvari on je verovao da će raja naneti Turcima mnogo zla ali da sebi neće ništa pomoći. I kad god je ovako morao da dođe u dodir sa predstavnicima raje, u njemu se javljalo neko jako sažaljenje koje se zbog svoje nemoći odmah pretvaralo u očaj, u želju da se beži iz ove zemlje, ma kuda i što pre.

Kao za većinu evropejaca, hrišćana, i za doktora Galantia moglo se reći da ga je u Tursku dovela nezdrava ambicija. Prvih godina, u Carigradu, toliko je morao da se muči i bori da nije imao kad ni da razmišlja mnogo o Turskoj, o sebi i o životu koji vodi. Tada ga je uzeo u svoju službu bogati i lukavi Osman-paša i zbrinuo njega i porodicu mu. Paša je imao veliko poverenje u svoga lekara, ako se poverenjem može nazvati ta nasmejana i malko prezriva naklonost kojom ga je dočekivao od prvog dana. Kako kod Osmanlija ništa nije određeno, jasno ni čisto, kako nijedna stvar ne služi samo onome čemu je javno namenjena, i pašin lekar dobivao je poslove koji nemaju ničeg zajedničkog sa njegovim zvanjem. Poveravani su mu tugaljivi, mučni i sumnjivi zadaci u administraciji, u pašinoj ličnoj politici ili u intrigama koje se pletu u Konaku. On je sve to svršavao sa urođenom tačnošću i oprežnošću, mirno i bezobzirno, kako može da radi samo stranac

koji stvarno nije vezan za sredinu u kojoj živi. I nikad nije mogao pomisliti da taj rano osedeli i smireni lekar nije ni do danas našao sebi mesta u ovome svetu i da nosi kroz život tešku unutrašnju muku, nepriznavanu i nekazivanu.

Misleći mnogo i dugo o Osmanlijama, lekar je svaki put dolazio do istog zaključka: njihova snaga počiva u njihovom odnosu prema vidljivom svetu. Oni se od postanka osećaju potpuno jedno sa vidljivim svetom i ne žele ništa ni da mu oduzmu ni da mu dodaju. Otud njihov mir i njihova ravnoteža koja podseća na čudesnu ravnotežu animalnog sveta. Njihova sila i njihova vlast to su darovi koje stvarnost daje onima koji je priznaju bezuslovno i isključivo. Zato je besmisleno i uzaludno boriti se protiv njih, jer turski sistem, nepokolebljiv, postoji kao što postoji svet, živi s njim i dotrajava s njim, ali ne boji se toga, ne poznaje nemira, ne priznaje poraza, ne luta, ne kaje se, ne prašta, ide pravo ka cilju, a cilj mu je prost i jasan: ovaj svet, vas-kolik i ovakav kakav je.

Lekar je dobro uviđao da u suštini nisu u pitanju državne granice, vojničke pobeđe i politička moć. I pobeđeni, priklešteni i osiromašeni Turci će uvek biti gospodari ovoga sveta, ne zbog svoje moći nego zbog svog odnosa prema njemu. Poslednji Turčin, doteran u najudaljeniju pokrajinu Male Azije, uživaće svoja poslednja dobra: hranu, piće, ženu i kuću, bolje, jače i drukčije nego ma koji hrišćanin sa Zapada. I nema sile koja mu to može oteti. Ako i on pogine jednog dana, braneći ta svoja dobra, samo će potvrditi princip na kome je postojao i živeo. Nadgrobni kamen turski – beli, veseli nišan bez tuge i tajne – pokazuje samo

mesto na kojem je zastao jedan Turčin u svojoj borbi za posed sveta ili za odbranu njegovih dobara. To što lekar zove u sebi „turski princip“, postojaće uvek. I kad nestane Turaka i turskog imena, javiće se ma gde u svetu druga rasa, pod drugim imenom, koja će se ovako osećati jedno sa vidljivim svetom, voleti ga, učiniti od njega središte svoga života, i vladati njime.

Zato lekar nije verovao u potrebu borbe sa Turcima ni u uspeh takve borbe. Sve što živi u njihovoj atmosferi mora da im služi i služiće im dok ih ima.

To su bile „dnevne misli“ lekarove.

Ali živeći i radeći dugo s Osmanlijama, kao lekar i kao poverenik, on je zavirio u njihove najintimnije odnose, sagledao im naličje, upoznao cenu kojom plaćaju svoje vladanje svetom. Okom hrišćanina on je video pakao čulnog života, čamotinju i jad tela, užas, nered i bezvlašće telesnih potreba i prohteva. Poznao je njihove tajne rane, njihove strahove, njihove srdžbe naprasne i ubilačke, njihove besanice bez nade i molitve, njihove ljubavi opojne, ali gorke i naopake, materinstva bez prava i dostojanstva, očinstva bez sreće i nežnosti, zanose bez krila.

Sve to bilo je predmet drugih, „noćnih“ misli lekarovih.

Noću, lekaru je često dolazila osmanlijska vlast kao nešto plitko i površno. Njihovi gradovi i utvrđenja pricinjali su mu se kao šatori koji se talasaju i pomeraju pod svakim vetrom i neće odoleti prvoj olujini. Ponekad je jednim pogledom obuhvatao sva njihova naselja kao pregršt prašine koju vetar slučajno snese na jedno mesto; kao nešto bez korenja i temelja, što će opet neki slučajni vetar omesti i razneti; kao lišaj na

jednom delu zemlje. Noću, kada prošlost u čoveku jače govori, on je po sto puta uveravao sam sebe da ne može trajati to što je nastalo slučajno, mimo zakona i protiv smisla života. U tim trenucima njemu se sve to činilo tako istinito i jasno da nije ni pomišljao da bi neko mogao, znajući sve to, služiti tome principu koji je ne samo žao i štetan nego i nesiguran, slab, od danas do sutra. Ali tu bi se odjednom okrenula protiv njega sva savest sa svi svojim poznatim i večno novim mučenjima. Da bi neko mogao! Taj neko bi mogao, i ko može, to je on, doktor Galanti, sa svojom dušom koja samo noću progovara a danju ćuti i drhti. Sluga i branilac toga poretka koji je osuđen da se raspline kao težak i ružan san, a dok traje, postoji samo kao sramota i muka sebi i drugima. Eto, u taj poredak uzidao je on, bez potrebe i voljno, po nekom nezdravom nagonu koga sam ne shvaća, svu svoju mladost, sve svoje mnogostruke darove. Zakopao je u to osmanlijsko smetlište koje će prvi vetar razneti, i što više uviđa njegovu odvratnost sve se više zatrpava u njega. Upregnuo se nesvesno, služi svesno. A ta mrska služba dolazi mu noću, pred licem savesti i u mirnom svetlu logike, kao odvratno čudovište; hiljadu razloga ima protiv sebe, a nijednog opravdanja.

Posle kratkog sna u kome nije nikad zaboravljao sebe ni svoj život, svitalo je jutro, jedini odmor i jedina radost lekarova života. Jer u bici koja se stalno bila u njemu, jutro je bilo vreme zatišja. Protivne snage koje su se u njemu rvale, rastavljale bi se i sakrivale negde u dubinama, a u čoveku bi ostajalo razliveno ogromno zadovoljstvo zbog samog odsustva bola. I tada je nalazio snage za osmejak, za miran pogled i

dobru reč. Samo, to je trajalo kratko. Čim bi izašao iz kuće, počinjao je da se menja i koleba. Kako se sunce dizalo, sve se više krutio i ledio. I dovoljno je bilo da čuje vezirov glas iz daleka ili da pogleda u žućkaste zenice ćehajine pa da oseti u njima silu kojoj treba sve da služi i ne pomišljajući na otpor.

Skupljao se mrak nad Sarajevom i palila sitna svetla. Dolazio je red na „noćne“ misli. Jer, u lekaru su brige smenjivale jedna drugu kao revnosne straže. Hteo je još samo malo da se odmori na tom visu na kom se lako disalo i s kog se daleko videlo, pre nego siđe u varoš i nastavi život čoveka koji je razapet i mučen u sebi.

(1931)

PROBA

Župnik je sazvao „sijelo“. Po načinu kako je pozvao zvanice i kako je smišljao čime će ih bolje ugostiti, moglo bi se reći da je neobično druželjubiv, da uživa u gošćenju i nalazi zadovoljstva u zadovoljstvu drugih. I njemu samom izgledalo je tako, dok je već nekoliko dana unapred spremao kuću za večerašnji prijem. Jer, župnik nije poznavao sebe. A i kako da se čovek pozna kad u sebi nosi toliko suprotnosti? Urođene i stečene osobine se u njemu sukobljavaju, a iz mesta sukoba niče i polazi često treća, nova osobina. On, na primer, nije voleo ljude. To je onako uopšteno kazano, jer svi mi i volimo i ne volimo ljude, već prema uslovima i prilikama, ali župnik je po svemu spadao u onu kategoriju ljudi koja manje oseća, a ukoliko oseća, oseća više i življe za sebe i svoje nego za druge. Bio je čovek slabo razvijene mašte, i već po tome nesposoban da se dublje zamisli i uživi u položaj drugog i drugačijeg čoveka. Njegova pobožnost bila je malena i formalna, jer je takva bila i njegova vera, više neka vrsta nasleđa i navike nego plod osećanja ili čak misli.

Ali zato je njegov razum bio jak i njegov praktični smisao velik i gotovo nepogrešan. Bio je Hercegovac, a Hercegovina, naročito južna i jugoistočna, ima po pravilu dobar soj ljudi. To je zemlja sa mnogo kamena a malo svega ostalog, ali to malo što rodi hranljivo je i plemenito, i sa vodom i vazduhom daje zdrave i razumne ljude. Oni su više skloni računu nego osećanju, ali njihova je računica tako dobra i sigurna da su redovno i korisniji i prijatniji i celini i pojedincu nego mnogi osećajni ljudi zamagljena razuma i naopake računice. Ta hercegovačka pamet pomagala je i župniku, i vrlo često, kod unutarnjih sukoba i kolebanja, menjala mnogu crtu njegovog karaktera na bolje i na lepše.

S druge strane, kaluđerski život razvio je u njemu, kao što često biva, bar u nas, neku vrstu hladne i mehaničke čovečnosti, to jest spremnost da radi za ljude i da ih pomaže, ali na odstojanju, gledajući u njima više vernike i pastvu nego sebi potpuno ravna stvorenja, a dodir s Turcima i sa domaćim ljudima svih vera, sa sela, iz čaršije ili iz vladajućih krugova, samo ga je utvrdio u tome. Zatim, fratarska disciplina, koja u Bosni nije laka ni malena, a koje se on, pored sve svoje prilično slobodne i nezavisne prirode, morao bar uglavnom pridržavati, nametala mu je od dečaćkih godina razna i ne mala odricanja; ne mogući da ih pregori i „bogu posveti“, kao što bi trebalo, on ih je stavljao na konto svima drugim ljudima i tako smatrao pomalo ceo svet svojim dužnikom.

Ali ako župnik nije naročito voleo ljude, on isto tako nije voleo ni samoću. Sukob između ta dva protivna osećanja i stalno talasanje u borbi tih osećanja određivali su njegovo držanje prema ljudima. Već prema

tome koje bi od ta dva osećanja trenutno nadvladalo, župnik je ili bežao od ljudi i grubo ih odbijao od sebe, ili išao među njih i pozivao ih k sebi.

I u svemu ostalom bilo je tako. Po prirodi štedljiv, i to tako da je ta štedljivost s godinama već naginjala ka tvrdičenju, župnik je u svemu mnogo više voleo da prima nego da daje. Ali on je bio u isto vreme i sujetan, a jedna od njegovih sujeta bila je i to da je voleo da ga ljudi smatraju nesebičnim i darežljivim. Usled toga dešavalo se da je u očima ljudi izgledao čas kao čovek široke ruke i darežljiv, a čas tvrdica i sebičnjak. Već prema tome da li je slušao glas svoje sujete ili svoje prave prirode. I kad bi mu njegova škrtost dala da bude onako i onoliko darežljiv kako njegova sujeta želi, to bi nesumnjivo bio jedan od najgostoljubivijih ljudi u Sarajevu. Ali nevolja je u tom što mu njegova škrtost strogo zabranjuje ono na šta ga njegova sujeta neodoljivo goni. A on sluša i jednu i drugu. I zato se u njemu stalno vodi i talasa borba između bojazni da u očima ljudi oko sebe ne bude ono što jest, to jest tvrdica, i želje da izgleda ono što nije, to jest darežljiv. Samo, nevolja je opet u tom što on svoju sujetu sluša kad obećava darove i poziva goste, a svoju škrtost kad stvarno dariva i dočekuje.

Pa ipak, on nije žalio truda ni troška ni vremena kad je trebalo zimi prirediti *sijelo*, pozvati i ugostiti koga iz konzularnog kora ili od viših osmanlijskih činovnika, ili ponekog od uglednijih građana ili od *sabraće*, popova ili slobodoumnije uleme. Tada je nabavljao duvan i vino iz Hercegovine, limunove, pomorandže i narove iz Dubrovnika, sam je svojim rukama kiselio i pretakao *ardal* i razne turšije, kao što je sam rezao fino sušenu

pršutu, tvrdeći da ženska ruka nije za taj posao. I kad bi sve što će izneti gostima bilo još za videla spremno, pažljivo poređano i čisto zastrto, sam je obilazio sve i još jednom pregledao i određivao red kojim će se iznositi, i ne samo da nije žalio nego je, naprotiv, bio dirnut i radostan, kao da će tim đakonijama neko njega pogostiti i kao da sluša hvale kojima će ga njegovi gosti večeras obasuti. A od toga je svakako osećanje žaljenja, štednje ili tvrdičenja bilo, kao pod anestezijom, i umrtvljeno i ustupalo mesta osećanju slatkog zadovoljstva samim sobom i velike gordosti zbog reputacije čoveka koji voli da pogosti i ume da dočeka.

Tako nas, u tome kao i u svemu ostalom, suprotna osećanja koja žive i dejstvuju u nama pretvaraju čas u tvrđice i sebičnjake, čas u darežljive i druželjubive ljude, već prema tome koje od njih pretegne, i tako se u krugu ljudi među kojima živimo stvaraju o nama podvojena mišljenja, prividno suprotna, a u suštini podjednako i tačna i netačna.

Župnik je savvao goste za prekosutra, to jest za subotu, „odmah poslije akšama ili po *alla franca* računu oko sahata sedam“. Pozvao je pet do šest stranaca, konzularnih činovnika ili Osmanlija, i isto toliko domaćih uglednih ljudi ili sveštenika raznih vera. Pre nego što je uputio pozive, dugo je razmišljao koga sve da pozove.

Nije lako ni jednostavno sastaviti petnaestak ljudi tako različitih po položajima, poreklu i po veri, po karakteru i shvatanjima. A jedna od župnikovih ambicija bila je u tom da sijelo bude harmonično, da se gosti osećaju prijatno i da budu domaćinu zahvalni što im je omogućio korisne susrete i razgovore.

Sami šefovi konzulata dolaze retko i samo izuzetno na ta sêla, naravno ne stoga što im se ne dolazi, nego što bi to bilo protivno utvrđenim običajima i što takvu posetu čuvaju kao odlučan potez za izuzetne prilike. I turski visoki dostojanstvenici dolaze retko, ali za to nema nikakva reda ni pravila, jer svaki postupa prema svojim shvatanjima, svom vaspitanju i računu. Bolje se odazivaju domaći ugledni muslimani, naročito oni mlađi i gipkiji, a još bolje popovi i građani drugih vera.

Svi župnikovi gosti delili su se na dve kategorije: na one koji spadaju u Veliku sobu i one koji su za Malu. Gornji sprat župskog doma, nazvanog „fratarska kuća“, i nema u stvari više nego te dve sobe, koje se za takve večeri naročito zastru i urede.

U Sarajevu nije bilo drugih franjevacu osim fra-Grge, koji je ne samo sarajevski župnik nego i neka vrsta diplomatskog agenta za vezu sa najvišim turskim vlastima i stranim konzulima, i njegovog kapelana, ali su zato bili česti gosti fratri iz manastira ili ostalih mesta po Bosni. Tih dana, kad je već bio sve uredio za veliki subotnji prijem, stigla su župniku iznenada u goste tri fratra. Najpre fra Serafin Begić, zvani Bego, i fra Luka Bošnjak iz kreševskog manastira, a sat-dva iza njih Rafo Kustudić, župnik na Kiseljaku.

Župnik se obradovao gostima, ali je, po njegovoj navici da brzo i unapred misli, postavio odmah pitanje: šta će i kako će sa fratrima ako ostanu do subote, kao što će vrlo verovatno ostati, koga će u Veliku a koga u Malu sobu, a koji možda nije uopšte za prijem.

Najlakše je za fra-Rafu. To je stasit, već malo ugojen čovek. Sve je na njemu snažno, mirno i skladno. Neobično bela koža i oboreni brkovi, guste obrve i bujna

gavranski crna kosa daju kontraste neobične lepote. Beli zdravi zubi i smeđe oči, koje s vremena na vreme obasjava osmejak bez grimase, daju tome pravilnom licu nešto živosti i topline. Fra Rafo niti mnogo govori, niti šta naročito kaže kad progovori svojim dubokim glatkim baritonom, koji kao da je naročito usklađen sa celim tim lepim i snažnim telom. U svojoj muškoj lepoti, koju nikad ne remete ni igra temperamenta ni napor neke naročite misli, on je dovoljan sam sebi kao što je i sva okolina zadovoljna njim. On po liku i držanju sasvim pristaje za Veliku sobu. Nešto je teže za fra-Luku. Kršna ljudina, sa neprirodno produženim nosom, sav crn, dlakav i rutav, visoka rasta i skromne pameti, on je poznat po tome što može mnogo da pojede i voli začudo mnogo da spava. On, pravo govoreći, nije po svojim osobinama ni za jednu od dve sobe, „nije za pokazivanja“, kako se izražavao župnik, u razgovoru sa samim sobom, ali isto tako je sigurno da neće ništa pokvariti ako prosedi to veče među gostima, naravno u Maloj sobi, i nepomičan i nem.

Župniku ostaje da reši jedno jedino, ali zato teško pitanje: šta da radi sa fra-Serafinom? A nije se to pitanje postavljalo pred njega samo danas i samo povodom sêla, nego već mnogo godina i u mnogim prilikama on se pitao u sebi: šta da radi sa fra-Serafimom? A to se oduvek pitalo i celo starešinstvo Reda, i gvardijani manastira i župnici kojima je fra Serafin dodeljivan na službu. I pitaju se i dan-danas. Šta da se radi sa fra-Serafinom?

Siroče iz ubogog i zabačenog sela Bosanske Krajine, on je odrastao i školovan u manastiru Plehanu. Kad je došao u Plehan, to je bio plav, sitan i belolik de-

čak prćasta nosa i smeđih očiju, bojažljiv i povučen u sebe. Zvali su ga Markan i voleli svi odreda, naročito zbog njegovog divnog glasa i finog sluha. Kad je stupio u Red primio je ime Serafin, ali ubrzo su svi uvideli da nikad jednom fratru njegovo redovničko ime nije manje odgovaralo nego ovo „malom Markanu“, i da otkad se pamti nije bilo tako nemirnog fratra i takvog veseljaka i obešenjaka kao što je plehanski Serafin. Ipak su ga, sa ostalim bogoslovima, poslali u Mađarsku da završi studije. Bogoslovske predmete je učio nešto slabije, ali je bio prvi u latinskom jeziku, i njegovi pečujski profesori smatrali su da je šteta da se takav latinac vrati i da učma negde u Bosni. Međutim, starešinstvo nije htelo da čuje o daljem ostajanju u inostranstvu: ono je bilo obavešteno da je fra Serafin, na štetu školskih predmeta i dobrog vladanja, naučio da svira sve moguće instrumente, da igra čardaš i peva mađarske pesme, i to i takve od kojih pečujске snaše crvene iako se prave da ih ne razumeju. Nije bilo igre ni veštine u kartama koju on nije znao.

Ipak, iskrsla je neka neočekivana prilika i fra Serafin je otišao i u Italiju, ali tu je proveo svega nekoliko meseci.

A kad se vratio u Bosnu, to je bio omalen i debeljušan fratar, sa nepravilno podstriženim vencem nemirne i neposlušne kose, sa do nevidljivosti retkim plavim brčićima i jakim naočarima na kratkovidim ali sjajnim i živim očima. Tek tada su starešine mogle da vide šta se napravilo od onog tihog i povučenog Markana, i kakve će muke imati Red sa njim i on sa Redom. Odmah se pokazalo da je teško naći za njega posao u manastiru, jer je tu kvario red i kršio disciplinu, a još teže negde na

župi, izvan manastira, jer je i suviše voleo da se druži sa svetovnim ljudima, naročito sa muslimanskim varoškim meraklijama i veseljacima koji su ga cenili i priznavali zbog njegove duhovitosti, njegovog lepog glasa i sviračke veštine. Tada je među fratrima stekao nadimak Bego.

Zbog te njegove slabosti za turske reči, pesme i običaje, braća su ga često peckala i zadirkivala. Voleo je vodu i čistoću čudnom i skrovitom strašću. Često se kupao, i po nekoliko puta na dan prao i umivao, i usred zime, a zadirkivanja zbog te svoje „slabosti“ podnosio je strpljivo, gotovo bez pogovora, što inače nije bio njegov običaj. Čim stanu da ga traže zbog nekog posla ili zbog molitve, odmah neko dovikne: „Pogledajte u avliju, sigurno je na česmi, uzima abdest.“ Fratri su često u grupi izlazili na doksat i gledali ga kako se pere. Habit mu zagrnut do pasa, preko ramena peškir, sapuni se, ispira glasno nos i grlo i pri tome dahće: oh, oh, oh, ah, ah, ah! Kao da razgovara sa vodom. A kad se vrati, sav je rumen i još zanesen od samo njemu poznatog uživanja.

– Sabah hair olsun, Bego!

– Uze li abdest, Bego, imana ti?

– *Proficiat!**

Ali on obično ne odgovara na ta bockanja; samo kad neko prevrši meru, on se obrecne na njega.

– Šuti ti, uljepe jedan! Miliji je Bogu okupan i umiven grešan čovjek, nego deset takvih pobožnjaka i peksina kô što si ti.

A kad počnu da ga kore ili zadirkuju zbog pića i zbog akšamluka sa derventskim begovima, on skruše-

---

* Lat.: proficiat – nazdravlje!